

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 > 50 >

Helben na noz nordca:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — ar.

Vidékre postán szállítva:
Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadásra vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, decz. 11.

Gravamen politika.

Megkezdődött tehát tegnap a felirati vita, mely nehéz időkben arra szolgált, hogy kifejtsék a nemzet törvényhozói azokat a sérelmeket, melyek megbénították vagy lehetetlenné tették az alkotmányos működést, nyugodtabb napokban pedig alkalmat nyújtott arra, hogy feltárják a király előtt a bajokat, amelyek orvoslásra várnak és kifejtsék a munkatervet, melynek alapján dolgozni akarnak a haza boldogítására.

Trónbeszéd és felirat a formája a király és a nemzet egymással való érintkezésének. A király megmondja a trónbeszédben, mit akar ő kormánya és a törvényhozás segítségével tenni a nemzet boldogítására, — a nemzet képviselői pedig előadják, mit tartanak nekik helyesnek, szükségesnek a nagy cél elérésére. Ez utóbbiról folynék most a vita a képviselőházban.

Magyarország történetében régebben nevezetes szerepet játszott a felirati vita. A rendi alkotmány idejében avval kezdték a diéták működésüket, hogy rendre felsorolták a gravameneket. Évek óta nem hívták össze a Tettes Karokat és Rendeket. Az ő beleegyezésük nélkül sorozták az ujonczokat, szedték az adót és így tovább. Magyar őszinteséggel, nyíltszívűséggel panaszkodtak el bajaikat. A magyar mindig veszekedett egymással, de a gravameneket mindnyájan érezték, mindnyájan vallották, — pártkülönbség nélkül.

Deák Ferencz híres felirati javaslata is gravamenekből állott, de nem szorított csak a sérelmek felpanaszolására, hanem megjelölte egyúttal az utat és módot, amelyen segíteni lehetne a bajokon. Egyesek akkor is tovább akartak menni kívánságaikban, de azt akarták, hogy ne egy párt, hanem az egész nemzet óhajta jusson a trón elé s egyértelműleg megszavazták Deák javaslatát. Akkor ugyan még nem lett sikere, de hat évi várakozás megtermette a várt gyümölcsöket.

A király és a nemzet közötti érintkezésnek ez a módja megmaradt ma is, — annál többet változott annak a szelleme.

Hiába keressük többé a feliratokban a nyíltságot és őszinteséget, hasztalan várjuk a pártok egyértelműségét.

Ma már a válasz-feliratban nem a nemzet beszél, hanem csak a kormány — és ez megmagyaráz mindent. Pulszky Gusztáv — hallgatói mondják, — ha akar sem tud világosan irni és beszélni, azért ő a legalkalmasabb interpretatora a Bánffy kormánynak és az ő pártjának. Meg is felelt a beléje helyezett várakozásnak.

A viláért sem lehet tehát okolni az ellenzéket, hogy azt a csudálatos elaboratumot nem teszi magáévá, hanem külön javaslatot terjesztett be. Az eddig benyújtott javaslatok közül legnagyobb feltűnést Apponyi gróf javaslata keltette. És méltán.

A nemzeti párt vezére visszatért a gravamenek politikájára. Amint a régi országgyűlések nem akartak addig tár-

gyalásokat kezdeni, míg a sérelmekért elégtételt s a jövőre biztatást nem kaptak, úgy ők sem akarnak addig semmit, míg a választási mizériák orvosolva nem lesznek.

Ha már egyszer hozzá fogott a gravamenek felsorolásához, akkor kár volt itten megállapodni. Nincsen ennek a szerencsétlen országnak több sérelme, csak éppen a választási visszaélések?

Fel tudjuk mi fogni azt, hogy ennek van legnagyobb jelentősége, mert meghamisíthatja az alkotmány alapját, a nemzeti képviselőket; s a mostani Bánffy-féle irtó háboru után csakugyan indokolva van ezzel a gravamenel lépni a koronás király elé. De hibának tartjuk azt, hogy ennek gyógyítására sem jelölte meg a módot, a többiek pedig teljesen mellőzte. Igaz, hogy az ő javaslata — felirat alakjában — úgy sem fog a trón elé jutni, de ennek az egy gravamennek a kiszinezésénél mégis többet használt volna az, hogy megfestette volna ragyogó tollal közállapotainknak hű képét s megjelölte volna a kiszabadulás útját.

Ma, mikor a törvényhozás termében nem juthat érvényre a nemzeti akarat megnyilatkozása, a gravamen politika — legalább ebben a formában — nem segítheti elő a nemzeti eszmék diadalát. Nem érnek el vele többet, minthogy megkönnyítik a kormány helyzetét. Gravamen és passiv magatartás erős fegyver, — de nem Bánffy ellen.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kártya és feleség.

Irla: PIVAR REZSŐ.

Czudar deczemberi éjszaka volt. Dideregve siettem haza a kaszinóból. A kemény hidegtől önkéntelenül zsebrevágó vágtam a kezeimet. Pedig nem igen volt ott mit keresni. Az átkozott Friczi megint elnyerte minden pénzem a klubban. No hiszen lesz hadd-el-hadd! A feleségem megint sárgarépát főz egy héttig. Brrr . . .

Egész lehangoltan botorkáltam haza felé.

— Hopp . . .

Az orrom beleütöttem valakibe. Olyan sötét volt, mint a fekete kávé.

— Kérek egy kis tüzet — szólt egy rekedt hang.

Meglepett az idegen flegmája.

— Tessék — s kelletlenül odanyújtottam égő szivarom.

Az orrom kegyetlenül sajgott.

— Köszönöm — szólt az éji ismeretlen s majd fellökött.

— Pardon . . . nem látok olyan sötét van.

— Ügyetlen — mormogtam mérgesen.

— Hallja az ur nagy paraszt.

— Ön pedig egy szemtelen ficzko.

— Uram

— Nos?

Egy pár pillanatig farkasszemem néztünk egymással. Nem láttunk egyebet, csak az égő szivarjainkat.

— Azt hiszem, értjük egymást — szólt a másik foghegyről.

Szó nélkül kivettem a tárczám s átnyújtottam névjegyemet. Tapogatódzva cseréltük ki egymás vizitkártyáit. Ismeretlenem majd kiütötte a szemem vele.

— Tehát holnap,

— Igen. Agyó.

Elváltunk s vigyáztunk, hogy megint egymásnak ne menjünk.

— Nyomorult egy fráter lehet — sziszegtem fogvaczogva.

Csak az ütött szegett a fejembe, hogy olyan ismerős a hangja.

— Majd beverem én is az orrod — dühösködtem dagadt orromat masszirozva.

Egész nekimelekedtem a bosszuságtól. Átkozott pech a kártyán, jóindulatu feleségem prédikációi . . . s még az a haszontalan affér. Szép kilátások. Mire lakásomra értem, majd megpukadtam a méregtől.

Eszeveszettül rántottam meg a csengőt.

— Csrrr . . .

Szaladgálás, ajtócsapások s a feleségem fülbemászó komandói hallatszottak. Eszembe jutott, mikor a feleségem még énekesnő volt, mennyire más hangja volt.

Megvárattak egy negyedóráig.

— Már megint a Ceur-dámánál voltunk, ugy-e? Ez volt a feleségem bevezetője uvertürje.

Idegesen vettem le a kabátom.

— És aztán? — szólék.

— És aztán? — pattogott a gyöngébb nem s az apró kezek már a csipőre kerültek.

Borsózdott a hátam. Miféle szcczéna lesz ez! . . .

— Már megint vesztettél, látom az arczodról.

— Mi közöd hozzá?

— Az, hogy nincs se uj kalapom, se uj ruhám, zsorra sem telik . . . s te meg elkártyázod azt a kevés jövedelmed is.

S kezdődött a régi nóta. Előbb csak könyvek, aztán csuklás, fuldoklás, mindig accrescendo, míg végre kitört teljes erővel a sirás, a zokogás.

Egy férjhez menni kívánczó házikisaszony szólói mennyei zene ehhez képest.

Erőt vettem magamon s adtam a hidegvérűt. Zsebrevágott kezekkel sétáltam fel s alá. Oda se figyelve füttyörésztem s csörgettem a kulcsokat a zsebemben. Egyszerre csak kezem ügyebe akad az a bizonyos névjegy.

— Tyűh, majd elfelejtettem . . . hisz nekem pár . . . — a többit lenyeltem. Majd elárultam magam.

Tüstént leültem íróasztalomhoz s a névjegyet egy borítékba tettem meg sem nézve. Melléje egy levelet csatoltam Friczi barátomhoz, hogy vállalja el ezt a lovagias ügyet.

A feleségem ámulva figyelt, egyszerre felhagyott a sirással. Finom orrával kiszimatolta, mi járatban vagyok.

— Mutasd azt a levelet — szólt izgatottan.

Siettem zsebrevágni.

— Ne légy oly kíváncsi — feleltem türelmetlenül.

— Már megint titkolódzol . . . biztosan valami asszony miatt lesz ismét párbaod.

Uj főrendek.

A hivatalos lap legújabb száma közli a főrendház műsorának kiegészítésére vonatkozó 1896. évi XXXI. és XXXII. t. cz. szentesítését. Eszerint örökös főrendházi tagsági jogot nyertek a muraméri báró Horváth- és báró Thoročkay családok, továbbá gróf Vigyázó Sándor és utódai, Norman-Ehrenfels Ernő és Guszláv grófok, Bohus Zsigmond, László és István bárók, Solyomossy László, Zeyk József, Harkányi Frigyes és Károly, Inkey József s vardiai Baich Milos, Milán és Iván bárók.

Beöthy Ákos Ó-Buda jelöltje.

A kormánypárt sorsát intéző hatalom addig taktikázott s addig halasztotta Vörös Lászlóval a lemondást a kettős kerületek egyikéről, míg a derék Ó-budai választókban újra feléledt a lappangó ellenzéki szellem s most már a győzelem biztos kilátás sorakozik Beöthy Ákosnak a Kassán óriási vesztegetések és presszió árán elbukott nemzeti párti jelöltnek zászlai köré.

Beöthy Ákos jelöltsége, akit nagy tudása és ékesszólása a képviselőház igazi diszjévé avatott, óriási lelkesedést keltett Ó-Budán. A választók vallás és társadalmi különbség nélkül tömörültek s az egyesült ellenzék neve alatt szállnak szembe a rájuk tukmált gr. Festetich Andorral. A tegnapi tartott pártértekezleten jelent meg Beöthy először választói előtt s programbeszédével, melyben kijelentette, hogy csak tiszta mandátumot akar s választóival él, vagy hal, egészen meghódította a kerület önzetlen polgárait. Vasárnap maga Apponyi gr. is meg fog jelenni az Ó-budaiak között több nemzetipárti képviselő kíséretében s ez szintén nagyban hozzá fog járulni ahhoz, hogy az ellenzék kerületében az elvesztett zászlót újra visszafoglalja.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

B u d a p e s t, decz. 11.

Kezdeté délelőtt 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyző k: Molnár Antal, Josipovich Géza, Lázár Árpád.

A kormány részéről jelen voltak: Bánffy miniszterelnök, Wlassits, Fejérváry, Dániel, Erdély miniszterek

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét. Elnök bemutatja Lónczy Leó levelét, melyben jelenti, hogy a *csaczi mandátumról lemond* s a miskolczi tartja meg.

Az elnökség az új választást elfogja rendelni. A földmívelési miniszter jelenti a háznak, hogy a szőlő kölcsönök tárgyalá árá kiküldött bizottság elnökévé Bedő Albert volt államtitkárt nevezte ki.

Bánffy báró miniszterelnök betérjeszti az ez évi 3-ik negyedéről szóló zárszámadásokat.

Annak idején napirendre tűzik.

Wlassits Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter jelentést terjesztett be a Hunyady levéltárnak a bajor levéltártól való megszerzése tárgyában.

A bizottsághoz utasítják.

A válaszfelirat.

Pulszky Ágost előadó elfogadásra ajánlja a bizottság javaslatát. (Helyeslés jobbfelől.)

Kötelessége ez alkalommal nemcsak azt, hogy a bizottság javaslatát ismertesse, hanem, hogy foglalkozzék azzal a felirati javaslattal is, melyet Apponyi Albert gróf terjesztett a Ház elé.

Mint egy hypnotikus beteg tekintete, úgy Apponyi szemei is egy bizonyos fókuszpontra vannak irányítva a felirathoz; a választásokra és pedig abból az egyszerű okból, mivel a választások az ő politikáját nem igazolták.

Apponyi vereségét nem a kormány erőszakoskodásaival, hanem azzal lehet kimagyarázni, hogy bizonytalan programmal ment bele a választásokba.

Valósággal nevetséges Apponyi feliratának az a passzusa, mely a külügyi passzuson a trónbeszédéből való kihagyását a választásokkal hozza összefüggésbe. E kettő közt az összefüggést ő megtalálni nem képes.

Különbösen is úgy látta a tegnapi szavazás alkalmával, hogy Apponyinak nem is annyira külügyi passzus kimaradása, mint inkább a külpolitika iránya ellen van kifogása. (Élénk ellentmondás balról.)

Apponyi feliratában azt javasolja a felségnek, bocsássa el a kormányt, ez érthető. De ezután épen nem óhajta, hogy ez a törvénytelen országgyűlés feloszlatassék, hanem azt, hogy új választási törvényt alkosson.

A javaslatot elfogadásra ajánlja. (Helyeslés jobbról.)

Eötvös Károly.

A bizottság új javaslatát nem fogadja el. Foglalkozni óhajt az előadó iménti beszédével is. A felirati javaslat egyes pontjait nem érti s az a nézete, hogy ebben nem ő hibás. Egyáltalán azt hiszi, hogy a felirat oly hangon van írva, mely nem méltó az országgyűléshez.

Kifogásolja, hogy a felirat mindenütt Felséged kormányáról beszél, tudja, hogy ez régi szokás, de nézete szerint czélszerűbb volna ezt a kifogást megfelelőbbel helyettesíteni. (Helyeslés balról.)

Még az aláírás ellen is van kifogása. Az 1867-ik II. t. cz. értelmében nem lehet szó Magyar-Horvát- és Szlavonországek képviselőiről, hanem a királyi esküben is szó van: Magyarország és társországekainak képviselőiről.

Tartalmilag sem elégti őt ki a javaslat, mert programot állít fel, reformokat sorol fel, de e reformok irányelveire nézve nem nyújt felvilágosítást. Egyetlen kivétel a közgazdasági reform, melynek irányát is jelzi a felirat.

Az előadó érezte, hogy abban valami hiba van, hogy a trónbeszédéből a külügyi passzus kimaradt. Nézete szerint alkalmasabb idő a külügyek megbeszélésére nincs az országgyűlés megnyitásánál. (Ugy van! balról.) 68 óta minden trónbeszédben benn volt a külügyi passzus, de kimaradt akkor, mikor a szabadelvű pártnak ilyen óriási többsége került a Házba. Ha a külügyeket a törvényhozás köréből kivonnák, nem maradna más expediens, mint esetleges balsikerekért a koronát tenni felelőssé.

Nem fogadhatja el a miniszterelnök érvelését, hogy a külügyi passzus azért maradt ki, mivel a külügyekben semmi lényeges nem történt. Ő nem ismer Európa történetében olyan pár hónapi időszakot, mely alatt nem történt volna semmi sem. (Helyeslés a szélsőbalon.) Kifogásolja azt is, hogy a trónbeszédben Magyarországról, mint a monarchiának egyrészéről van szó. Ezért ragaszkodnak itt még fokozottabb mértékben közjogi programjukhoz, mert nézetük az, hogy ha ismét a birodalmi egység felé irányuló törekvések érvényesülnének, a szabadelvűpártban nem volna elég erő az ellentállásra. Ellentmondás jobbfelől.)

Az előadó által felvetett kérdéstről: A választásokról szól azután. A fősérelmet ő a pénzzel való vesztegetésben látja s ezzel szemben hiába hivatkozik az előadó arra, hogy az alkotmány három nagy garanciáját a szólási, gyülekezési és sajtószabadságot nem támadták meg. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Végül pártja nevében külön feliratot nyújt be.

Szünet után *Okolicsányi* László beszélt.

— És ha . . .

Nem tudtam befejezni szavaim. Ismét az ismeretes csuklás, fuldoklás . . .

Sietve menekültem szobámba. Nem felejtettem el a kulcsot ráfordítani.

A feleségem jó félóráig döngette az ajtót. Nem tágitottam. Végre imponált neki határozottságom s békén hagyott.

Reggel korán felkeltem s meg sem várva az obligát piritott szalonát, elsiettem hazulról. Nem felejtettem el a levelet Friczi barátomnak elküldeni.

A hivatalban alig találtam helyem. Nem tudtam semmit sem dolgozni.

A kollegáim összenevettek.

— Kikaptál a feleségedtől ugy-e — incselkedett az egyik, ki tegnap egész éjjel drukkolt nekem.

— Kibicz fogja be a száját, ez az első paragrafus — szóltam rá erőltetett mosollyal. Még jobban nevettek.

Közeledett dél. Hátborzongva gondoltam arra a cifra kis mulatságra, amit ebéd alatt a feleségem négyszem között szokott rögtönözni. De utóljára is haza kellett mennem.

Mekkora volt csalódásom, mikor az én temperamentumos nőm helyett egy szelid, aggódo asszonykát találtam. Mindjárt rosszat sejtettem. Rossz jel, mikor az asszony, olyan hamar békül.

Észre vette a gyanum, mert mindjárt a nyakamba borult.

— No, no . . . — csititgattam.

— Ugy féltetek, Lajosom — még jobban magához szorított.

— Miért? — kérdém megütözve.

— Hát a párbajod . . .

— Igaz is a . . .

Tyűh! teringettét, elárultam magam. De már késő volt.

— Na, nem megmondtam! pattant fel izibe a szelid asszony.

— Majd adok én neked párbajt — s érthető gesztusokkal kísérte szavait.

En csak himeztem-hámoztam. Hogy hát az már elkerülhetetlen. A feleségem kétségbeesetten sirt, hogy én őt özvegygé akarom tenni s neki kell maj kifizetni az adóságaimat.

Erre én nem is gondoltam. Milyen furcsa is az, mikor valaki adósságot adósságra halmoz s aztán párbajban lelöveti magát, hogy így bosszút állhasson a feleségén.

— Te nem fogsz pedig megverekedni. Megtiltom — pattogott a feleségem s haragosan dobantott lábaival.

Egyszerre elkezdett az orrom rettenetesen sajogni.

— Már pedig én levágom annak a fülét

— Hát volna szived hozzá?

— Megölöm . . . — ordítottam magamon kívül s az orrom fogva össze-vissza száguldottam a szobában.

Ebben a perczen belépett Friczi.

— Kit te? — kérdé s alig bírta visszatartani a nevetést.

— Jó hogy itt vagy. Gyerünk. Megölöm azt a gézenguzt.

Friczi egész tudójából hahotázni kezdett s elem tartott egy névjegyet.

— Katolnay Frigyes — e név volt a kártyán.

— Hisz ez te vagy . . .

— No igen. S te saját magam által akarsz provokáltatni engem.

— Hogy-hogy?

— Olvasd — s átadta levelem s a melékelt névjegyet.

— Tapolczy Lajos.

— Ez meg én vagyok.

— Igen. Ezt meg én kaptam egy urtól az éjjel.

— Eszerint te ütötted be az orrom — szóltam mindinkább föleszmélve.

— Te pedig az enyém — felelt Friczi savanyu ábrázattal.

Egy pár pillanatig mereven bámultunk egymásra földagadt orrunkat szemlélve.

Aztán elkezdünk kacagni teli tüdővel.

Hát nem lesz párbaj? — vágott közbe örvendve a feleségem.

— Persze, hogy nem lesz — feleltünk egyszerre s tovább kacagtunk.

A feleségem a nyakamba borult s aztán elkezdte naivul magyarázgatni, hogy ez mind a kártyától van. S aztán kisült, hogy hiszen Friczi a rendes partnerem s őt is összeszedta amugy csinján s azóta én és Friczi nem kártyázunk.

Pártolja az Ugron-párt beadott felirati javaslatát. Beszédének utolsó passzusa az, hogy a képviselőház törvénytelen testület és új kormány kinevezését sürgeti.

Nagyvárad város közügyei.

Törvényhatósági közgyűlés.

— Második nap. —

A csütörtöki közgyűlésről elintézetlenül maradt ügyeket tegnap délután tárgyalta le Nagyvárad város törvényhatósága. Jobban mondva tanácsa, amennyiben csak néhány városatya jelent meg a közgyűlésen s a tanács tagjai voltak többségben.

Csupán a községi iskolai csoport-igazgatók jutalomdíjának kérdésénél volt felszólalás, a mely később olyan heves csatává fajult, mint egy hatalmas nyári vihar. A menykövek sem hiányoztak s ugyancsak dobáltak a kevesekből néhányan egymás fejébe. A gyuananyagot a személyeskedés terére vitt nagy esetpáthoz az első napi tárgyalás szolgáltatta.

Végre is abban állapodtak meg, hogy nem akarják megsérteni a csoport-igazgatókat s így — nem adnak nekik s e m m i t!

A közgyűlésen, a főispán távol lévén, S a l Ferencz kir. tanácsos, polgármester elnökölt.

Jelen voltak: Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, Szokoly Tamás, dr. Várady Zsigmond, Kunyhóssy János, Gábel Jakab, dr. Moskovits József, Száhländer Károly, továbbá a városi tanácsból Rácz Mihály, Dus László, Papp János, Bordé Ferencz, Busch Dávid, Ragány János, Komlóssy József, Nemes Jenő és Szűts István.

Az utca-vonalak megállapításának elkészítésére egy évi haladékat adott a közgyűlés.

A tanács jelentést a »Gyermek-kórház-alap«-ról, mely ez időszereint 44523 korona 96 fillér; azonban ennek nagy része után üzv. Tulics Józsefnek van életére biztosítva a haszonélvezeti jog. Így az alap még elég a gyermek-kórház létesítésére.

Tudomásul vették.

A csoport-igazgatók tiszteletdíja.

A tanács előterjeszti a községi iskolaszék javaslatát, a mely szerint a csoportigazgatóknak a folyó évre is adják meg az igazgatással járó teendőikért az 50—50 frt tiszteletdíjat. Ezzel szemben azonban a tanács Ragány János azon javaslatát ajánlja elfogadásra, mely szerint a csoport-igazgatóknak az általuk külön-külön beszedett tandíjak 5%-át adják jutalomképpen. Így dr. Tóth Mihály 97 koronát, Rechtné-Bauer Zsófia 173 koronát, Eszenyi Sándor 16 kor. 80 fill., Szöcsné-Farkas Karolina és helyettesítője 39 kor. 60 fill., János házy János 27 kor. 86 fill., Kovalikné 31 kor. 70 fill. és Istvánffy József 20 kor. 20 fill. jutalmat nyernének.

Gábel Jakab szólalt fel elsőnek a tanács javaslata ellen; elvi és méltányossági szempontból fejtegetvén annak helytelenségét. A tandíj perczentjének alapul vétele által a tandíjak behajtásának forszírozását érhetik el. A percentszerinti felosztás által azt érhetjük el, hogy a hol kevesebb, de gazdagabb gyermekek járnak, 80—100 frtot kap a csoport-igazgató, a hol pedig jóval több, de szegény gyermek iratkozik be, 8—10 frt jutalmat kap a csoport-igazgató külön fáradozásáért, a mi sértő is az illetőkre. Kimutatja, hogy minden nagyobb városban adnak a csoport-igazgatóknak jóval magasabb tiszteletdíjat, mint a milyent az iskolaszék kér. Ajánlja, hogy az 50—50 frtot adják meg.

Dr. Várady Zsigmond ezélttévészettnek mondja, hogy ilyen jutalmakat osztogassanak; mert az nem indokolt, hogy a tandíjak beszedéséért pár száz frtot kiadjon a város. Végét kell már egyszer szakítani annak, hogy a közgyűlés többsége minden kérelmet megszavaz s a kisebbség zugolódik. Gábel beszédére válaszolva, hivatkozik egy tegnapi ki-

lentésre, a mely szerint az ő beszéde frázis: azt látja, hogy a Gábel érvelése frázis s mindig a tanítók érdekében indul ki. — Semmit nem hajlandó a csoport-igazgatóknak megszavazni s ezért indítványozza, hogy a kérdést egyszerűen *vegyék le a napirendről.*

Kunyhóssy János nem osztja Várady nézetét. A csoport-igazgatóknak igen sok külön dolga van, a mit a többi tanítóknak nem kell végezni, ezért nem kívánhatjuk, hogy egyenlő fizetés mellett ezért a külön dologért semmit se adjunk. Az 50—50 forint megadása mellett van.

Dr. Moskovits József hasonló érvelés után szintén az iskolaszék javaslatát pártolja.

Ragány János hozzájárul Várady indítványához. Nem akarja megsérteni a csoport-igazgatókat s így semmit sem szavaz meg.

Gábel Jakab személyes kérdésben szól. A város és a közügy érdekében szólal fel mindig. Ha jogi kérdés forog szóban, Váradynek átengedi mindig a szót. Hogy ő a tanügy és a tanítók ügyében szólal leginkább fel, az abban leli magyarázatát, mert ahoz jobban ért mint Várady, aki 50—60 frtot semminek tekint, de ez összeg a tanítóknak igen fontos. A munkáért tisztességes jutalmat kell adni, azért pártolja az iskolaszék javaslatát.

Várady Zsigmond szintén személyes kérdésben szól s azt feleli Gábelnek, szólaljon már fel egyszer a tanítók érdeke mellett a városi pénztár érdekében is. — Semmit nem szavaz meg a csoport-igazgatóknak.

Hlatky Endre sem a tanítókhoz, sem a városához nem méltó, hogy a befolyt tandíj arányához jutalmazza a csoport-igazgatókat. De ez nem is volna igazságos. Pl. a felsőbb leányiskolánál, a hova gazdagabb szülők gyermeke jár, miért kapjon többet, mint aki katonavároson nagyobb munkát végez a sok szegény tanulóval. — Azt hangoztatták, hogy ha a felügyelő-igazgatói állást rendszeresítik, nem lesz szükség a csoport-igazgatókra, pedig a gyakorlat ezt már megczáfolta. Nem vonatkozik ez a kijelentése személyre, csak az intézményre. A csoport-igazgatókra ezután is szükség lesz. Azt nem látja igazságosnak, hogy az egyik 100 frtot, a másik 8 frtot kapjon. Az 50—50 forint megadása mellett van, de nem hogy ez állandó fizetés legyen. A jövőre nézve vagy az iskolaszék terjesztszen elő javaslatot, vagy a fizetés-rendezésnél oldják meg a kérdést.

Még dr. Hoványi Gyula és Szokoly Tamás közt volt egy kis éles személyes vita s a közgyűlés 9 szóval 6 ellen elfogadta dr. Várady indítványát.

A lovassági laktanya terveit Hauszmann Sándor építésznek a 3000 frtot kifizetik.

Korda és Weimannak, továbbá Rendes Vilmosnak a nagypiacz-téri háztelkek árának megfizetésére fél évi haladékat adtak, — Guttman Alberttől pedig, bánompénzének elvesztése mellett a 12. sz. nagypiaczi háztelket visszaveszik s új árlejtést tűznek ki rá.

Még néhány apróbb ügy elintézése után a közgyűlés véget ért.

Árviz a megyében.

Megemlékeztünk már tegnapi számunkban a Berettyó áradásáról, a mely által Poklostelek, Szentjobb, Csanálos és Farmos községek határai el vannak borítva vízzel.

A szerencsétlenség annak a gondatlanságnak a következménye, a melylyel a vármegye intéző körei viseltetnek egyes vidékek iránt.

Az egész érmelléken az utak el vannak hagyva, még jó időben is járhatatlanok s a hidak egyrésze meg sincsen már, a mi még fennáll is, olyan állapotban, hogy valóságos életveszéllyel jár rajtuk a közlekedés.

A most vízben álló négy község között a legszerencsétlenebb Szentjobb lakossága, mert már a kiöntés előtt el volt zárva a körülötte

fekvő községektől. Hidja olyan, hogy nem lehet rajta közlekedni. A szentjobb-csohaji vicznális-ut annyira tönkre van téve, hogy sem gyalog, sem kocsin nem járható.

A mostani árviz teljesen elsodorta a csoghaji uton levő két hidat s az összes Szentjobb felé eső hidak is csak napokig, ha még fennállanak, de közlekedni nem lehet már rajtuk. A poklostelki hid a boldogító közigazgatás jövőtábol már régen hiányzik.

A közigazgatás rendes menetét is akadályozza az áradás. Csanálos község a szentjobbi anyakönyvi kerületbe tartozik s a közlekedés meg van szakítva. A víz lefolyása után is járhatatlanok lesznek az átázott, eliszapolt, elsodort utak.

Az árvizet az okozta, hogy a *farmosi erdőben a szabályozott Berettyó-mederben sok bedől fa hever s a fűzfa is benötte egészen a folyó partját.* Ez által a szabad lefolyás korlátozva van s a vizet a sok akadály felduzzasztotta.

A sok őszi vetésen kívül óriási területen viz lepi a kaszálókat és legelőket. A jószág állomány be van szorítva az istállókba.

A nép erősen zugolódik, hogy ily keveset gondolnak velük, de soha nem felejtkeznek meg az utadó behajtásáról.

Venter községből írja levelezőnk, hogy azon a környéken is sok kárt tett az utóbbi folytonos esőzés. A földeken mindenütt víz áll. A szőlők aljában elhuzódó községi utat nagyon megrongálta a víz, úgy, hogy csuszamlás miatt nem lehet rajta közlekedni.

Elfogott csaló.

(Saját tudósítónktól.)

Ki ne ismerné Krausz Ignácot? Szatócs üzlete volt a Fő-utcán s addig-addig sopánkodott, hogy rosszul megy az üzlet, míg egyszer csakugyan felhagyott vele és más kereset után nézett.

Hanem ez az üzlet nem valami tisztességes kenyérkereset volt, bizonyoság reá, hogy ma már a rendőrség börtönében ül Krausz ur. Az eset részletei a következők:

Krausz Ignác, Nagyváradról Békésre ment, hol a nép csalásából tartotta fenn életét. Számátalan azok száma, kiket becsapott s kik jó áron fizették meg, amiért hinni mertek a közönséges szélhámosnak.

A többek között, november hóban beállított egy békési paraszt emberhez, kiről megtudta, hogy egy osztrák földhitelintézeti sorsjeggyel rendelkezik.

A bemutatkozáskor kijelentette, hogy ő tulajdonképpen csoda-doktor, de mivel e mesterség nem a legjobban ment, már évek óta felhagyott vele és azóta hivatalnok, még pedig egy budapesti bank megbízottja.

Előadta még, hogy sorsjegyeket árul, vagy cserél be másokkal.

Addig-addig beszélt a szegény tudatlan paraszt embernek, míg ez belebocsátkozott az üzletbe, különösen azért, mert Krausz biztos nyereséggel kecsegtette. Sőt annyira tele beszélte a fejét hogy még arra is hajlandó volt, hogy a 10,000 forint nyereségből 1000 forintot Krausznak ígért.

Krausz a sorsjegyért egy prospectust adott, aztán vigan koczogott egyenesen egy zálogházba, hol a kötvényt 115 frt erejéig becsapta.

Hasonló esetek egész lajstromát küldték át Krausz Ignáczzal egyidejűleg a nagyváradi rendőrséghez.

Egész Békésvármegyében kipuhította, hogy

hol vannak sorsjegyek, vagy kötvények és zálogjegyek s ezeket kicsalta egy-egy prospektusért.

Még a szolnoki embereknek sem hagyott békét az ex-nagyváradai szatócs, itt is folytatta a csalásokat.

Békésre visszatérvén, a könnyű pénzszerzési módba beletört a bicskája, mert a rendőrség elfogta.

A veszedelmes csalót ily körülmények között láttuk viszont városunkban. A nagyváradai rendőrség már ki is hallgatta s ma átkísérik az ügyészség börtönébe.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Decemb. 18. A Gyermekbarát egyesület közgyűlése.
 13. Arányi Frigyes hangversenye.
 13. A »Réti Népkör« felolvasó ülése.
 13. A jogász ifjuság matinéja.
 30. Németh Sándor dr. Péchy elleni sajtópere.

* **Katholikusok ünnepe Besztercebányán.** Kettős ünnepet ülték a mult hó végén a besztercebányai katolikusok. A katolikus legényegyesület ekkor tartotta házszenelését s ugyanaz napon nyitották meg a katolikus olvasókört. Az egyesületi ház fölépítéséhez Majovszky Antal praelatus tizezer, Gürtler József és Hulényi István kanonokok pedig egyenkint kétezer koronával járultak. A házat Gürtler József szentelte föl. Este színelőadás és táncmultság volt.

* **Egy plébános kitüntetése.** Az ezeréves kiállítás befejezésével általános feltűnést keltett, hogy egy plébános is bejutott azon kevesek sorába, kik a kiállítás befejezésével díszoklevelet nyertek. A gnelli József csárii (esztergom egyházmegyei) plébános meg is érdemelte e kitüntetést. Rendkívüli tevékenységet fejt ki a különféle ipari növények meghonosítása terén. »Magyar kincs« és a »Nép barátja« czim alatt ismerik az ő burgonyáját nemcsak Európában minden államában, de már Amerikában is. Feltűnést keltett a szegény népek ezen fő élelmi czikke óriási nagyságával és termékenységével. Megterem az a legsilányabb talajban és ott is dus termést hoz. Ezeket kivül forgalomba hozott Agnelli plébános sok gyógy- és ipar-növényt, úgy, hogy a legutóbbi a prágai ipar-növények kiállításán, általános feltűnést keltett terményeivel. A Párisban megjelenő és nagy szaktekintélynek örvendő »L'Encyclopedie Contemporaine« egy hosszú cikkben vázolja és méltatja Agnelli érdemeit, ki nek produktív szellemét a külföld szaktudásai is méltányolják, sőt bálmulják.

* **Karácsonyi játékok.** A tótteleki róm. kath. iskolának növendékei szép karácsonyi ünnepélyre készülnek. Felelevenítik a régi idők lélekelmélő s kedélynemesítő ünnepi szórakozását: a karácsonyi pásztorjátékokat. A darabnak, melynek eljátszásában a növendékek legnagyobb részének jut szerep, *Nephtali* és *Ruth* a czime s *Vagaszký* János tótteleki plébános írta.

* **Az orleansi herceg** utolsó ittlét alkalomával két igen érdekes állatot lőtt Kis-Jenőn, t. i. két vadbirkát, amelyek igen hasonlítanak a magyar racka fajtához, de ott teljesen elvadult állapotban élnek. Egy angolországi muzeum részére praeparáltatta ezeket a ritka állatokat dr. Lendl Adolf budai laboratoriumában.

* **Áthelyezés.** A m. kir. igazságügyminiszter *Bartha* István nagyvárad kir. törvényszéki telegkönyvvezetőt a berettyó-ujfalui kir. járásbíróshoz helyezte át.

* **Tisztújítás Debreczenben.** Debreczen város törvényhatósági bizottsága tegnap tartotta tisztújító közgyűlését. Megválasztattak: polgármesterré egyhangulag a volt polgármester, *Simonffy Imre*, főjegyzővé *Komlóssy Arthur* ügyvéd, tiszti főügyésszé egyhangulag *Abraham László*; tanácsnokká *Beszler Károly*, *Körner Gyula*, *Vecsey Imre*, *Király Gyula*, *Hajdu Gyula*, *Rencsik Lajos*, *Oláh Károly*; alügyésszé dr. *Magos György*; árvászéki ülnökké; dr. *Medgyaszay Dezső*, *Medgyaszay Mik-*

lós; első aljegyzővé *Vargha Károly*, második aljegyzővé *Szabó Kálmán*, harmadik aljegyzővé *Toby Elek*, negyedik aljegyzővé *Csóka Sámuel*, házi pénztárnokká *Máthé Miklós*, adópénztárnokká *Gergely Antal*, gyámpénztárnokká *Hanke Lajos*, közgyámmá *Medgyessy Lajos*, rendőrfogalmazóvá *Szentpéteri Ferencz*, adónyilvántartóvá *Szilágyi Imre*. A választást holnap folytatják. A főispán a »Bika« szállodában fényes ebédet adott.

* **Portugálok ünnepe.** Portugália 1897-ben ünnepli meg *Vasco de Gama* expedíciójának négyzázéves évfordulóját. *Vasco de Gama* 1497. július 8-án indult el a lisszaboni kikötőből, hogy megnyissa a hajózás útját India felé. A jubileumi ünnepre az összes nemzeteket meghívja Portugália. Ez alkalomból földrajzi, ethnográfiai, nautikai és más kiállításokat rendeznek Lisszabonban. Nyolcz napon át, július 8-ától 15-ikéig fényesen ki lesz világítva a kikötő. A fényes nemzeti ünnep előkészületei már nagyban folynak.

* **Felfüggesztett bíróválasztás.** Szalárdon tegnap volt kitűzve a községi bíró választás. A képviselő testület tagjai teljes számban egybe is gyűltek a választói aktusra, azonban a választás — mint azt levelezőnk jelenti — eredménytelen maradt. Választók és a főszolgabíró között ugyanis olyan mélyreható differenciák merültek fel, hogy *Veiterschütz Gyula* főszolgabíró a választást felfüggesztette.

* **Diszes temetés.** Tegnap délelőtt nagy gyászpompával temették el néhai *Vass Imréné* hülttetemeit. Az elhunyt derék nő végtisztességén előkelő nagyközönség volt jelen; ott voltak igen sokan a város, megye és a pénzügyigazgatóság tisztikarából. A gyászszertartást úgy a háznál, mint a gyász-misést az olaszii plébánia templomban *Dencs János* cz. kanonok végezte segédlettel. A koporsót elborították a szebbnél-szebb koszorúk. A diszes temetést *Weiszlovits Adolf* és fia temetkezési intézete rendezte.

* **Névváltoztatás.** *Mráz László* nagyvárad lakos vezeték nevének *Visolyi-ra* való átváltoztatását a belügyminiszter engedélyezte.

* **Főuri vadászat.** *Wenckheim Dénes* dobozi birtokán tegnap és tegnapelőtt szerfelett sikerült vadászatot rendezett, a melynek igen szép eredménye volt. Résztvettek a vadászatban: gróf *Wenckheim Frigyes*, gróf *Wenckheim József*, gróf *Almássy Dénes*, báró *Trauttenberg Frigyes*, gróf *Széchenyi Antal*, *Jankovich Gyula*, *Inkei Antal*, báró *Walterskirchen*. lelőttek 1547 nyulat, 593 fácánt, 45 fogolyt, 1 őzet, 4 rókát és 2 szalonkát.

* **Szokásból.** Atya: Meg vagyok róla győződve, hogy leányom boldogá foja tenni. Derék, jó gyermek és kitűnő nevelésben részesült.
 Tanár: Vannak bizonyítványai?

* **A világ népessége.** Egy amerikai lap szerint a világ népességének száma a legutóbbi öt évi összeszámitás szerint 1874-től 1895-ig 1391 millióról 1480 millióra emelkedett, a mi hatszázalék szaporulat. Ha a jövőre nézve csak ötszázalékos szaporulatot veszünk kiállításba, akkor 1900-ban a világon 1549 millió és a 2000-ik évben 2548 millió ember fog élni, ha — nem lenne háboru, inség és betegség a világon.

* **A Kossuth-bankó.** A függetlenségi párt egyik tagja jókedvében azt ígérte választóinak a programbeszédet követő banketten, hogy kiviszi, hogy a pénzügyminiszter elfogadja adóban választói Kossuth-bankóit. A jelöltet meg is választották a kormánypárt jelöltjével szemben. A választók nem feledkeztek meg képviselőjük ígéretéről s azóta zárt levelezőlapokban, ajánlott és expressz levélben küldik föl neki a Kossuth-bankót, hogy törleszse ezzel adójukat. A képviselő most nagy zavarban van, mert már eddig körülbelül 5000 frt giró Kossuth-bankó hever az asztalán s a postás mind sürűbben hozza neki az ajánlott és expresszlevelet.

* **Biztató.** Háziasszony: Tud-e főzni?
 Szakácsné: Hogyne! Már két gazdámattította meg a szél a tulhizottság miatt!

* **Véletlen szerencsétlenség.** Könnyen veszélyessé válható baleset érte a 37. József ezred tisztikarának egyik derék tagját: *Schuch Károly* főhadnagyot. Egy új revolver szerkezetét állította össze s meglőtven, testvér-öcsésének mutogatta és magyarázta. A fegyver e közbeu elsült és a golyó a főhadnagy balláába furódott. Azonnal orvosi gyógykezelés alá vették. Sebe nem veszélyes.

* **Kettős kivégzés Dolai-Tuzlában.** *Mrkonya Kazamuics* jómódu török polgár volt Dolni-Tuzlában, Boszniában. Bűnös szerelmi viszonyt folytatott *Stana Stanics* szerb asszonnyal. A mohamedán vallást tehát engesztelhetetlenül megsértette *Mrkonya Karamuics*, mikor igazhívő léteire hitetlennel állott össze. A bűnös asszony férje ugyan mitsem sejtett, a szerelmesek azonban félték tőle s elhatározták, hogy elteszik láb alól. Közösén meggyilkolták a boldogtalan szerb embert, felkonozták és felapritották holttestét s oda dobták a sertések vályjuába. A gyilkosok börtönbe kerültek s nem is tagadták szörnyű tettüket. A végtárgyalás e héten volt Tuzlán. Az elvetemedett asszony kis fia is tanuskodott anyja ellen s így fakadt ki: — Nem vagyok fiad, megölted apámat!

Az ítélet halált mondott ki a gyilkosra. A börtön udvarán a lakosság szemeláttára akasztotta föl *Seiffert hóhér Mrkonya Karamuicsot* és *Stana Stanicsot*. A nép között mostanában osztották ki az ítéletet.

* **Boldogtalanság.** Sajnálom, de nem foghatom el ajánlatát; nem lehetek az önö...
 — Ah, ne tegyen még boldogtalanabbá. Ma, már ugyanis ötven forintot vesztettem a ferblin.

* **Kétszázhetven ember halála.** Borzasztó tengeri katasztrófát jelentenek Brémából, amely az Elbe hajó szomorú sorsára emlékeztet. A Norddeutsche Lloyd conpai ügynökének jelentése szerint *Villagarcia* közelében elsülyedt a *Salier* gőzös. A hajó személyzete 60 emberből állott és 210 utas volt rajta, a kik 1-én indultak el Connából *Villagarcia*ba. Már egészen közel voltak utjuk céljához, a mikor iszonyu orkán támadt. Az egész személyzet talpon volt, hogy az utasokat megmentse, de a hirtelen viharban a víz nagy tömegekben zudult a hajóra és néhány másodperc múlva már csak az árbocha látszott ki a magasnak csapkodó hullámokból. A távirat szerint egyetlen ember sem menekült meg. Gőzhajók indultak el, hogy a villagarciai part mentén keressék az elsülyedt hajót.

* **Fiatal tyukfogó.** Más jóra való gyerek a esirkefogáson szokta fitogtatni tehetségét, hanem *Zolnai Lajos* olyan nagy zseni, hogy mindjárt a tyukokon kezd. Tegnap reggel néhány ily fajta aprómarhát emelt el egy udvarról, de oly ügyetlen volt, hogy a rendőrség elé került. Itt már tárt karokkal várták a gyereket, ki abban a bizonyos m é z l o p á s b a n is egyik ludas. Tyukot is lopott már nem egyszer, ami most mind rásült. Egy helyen csak egy alkalommal tizenkettőt lopott el. A nagyreményekre jogosító gyereket lezárták a rendőrség börtönébe.

* **A virrasztó halála.** *Nikics Andrié* radnai lakos tegnap éjjel virrasztani volt a szomszédában egy halottnál. Reggeli három órakor hazamenve, lefeküdt anélkül, hogy a legcsekélyebb baja is lett volna. Pár órányi alvás után felkelt és midőn eszmáját fel akarta huzni, hirtelen rosszul lett és a következő pillanatban a székről leesve, szörnyet halt. A szerencsétlen embert szívszélhűdés érte — még csak imént virrasztott egy más halott fölött s most már az ő torát ülik.

Szégyen elől a halálba.

— Egy elítélt öngyilkossága. —

Egy érzékeny szívű fiatal ember öngyilkosságáról vettünk hirt, ki egy önfelelte pillanatban olyan dolgokra engedte magát ragadtatni, melyért a törvényszék egy évi börtönre ítélte. Nem bírván elviselni a szégyent, tegnap éjjel véget vetett életének.

Az öngyilkosság részleteiről a következőkkel számolunk be:

Némethy Gábor 22 éves csizmadia legény, Szilágyi Lajos, nagyteleki-utca háztulajdonos leányába volt szerelmes. Azonban a leány nem viszonzta szerelmét, sőt gunyolni kezdte, mit annyira szívére vett a legény, hogy ez év augusztus 17-én éjjel bemászott a Szilágyi lakására s fenyegetőleg ötször rálött Szilágyi Lajosnéra.

Másnap aztán önként jelentkezett a rendőrségnél beismervén tettét. Ekkor védvén magát, azt vallotta, hogy öngyilkos akart lenni, amiért a leány gyávanak nevezte.

E hó elsején tárgyalta az ügyét s hiába védekezett, hiába hivatkozott érzékeny szívére, a rideg paragrafusokat nem tudta meglágyítani s a törvényszék egy évi börtönre ítélte.

A szerencsétlen legény nem tudott megbarátkozni sorsával, okolni kezdte önmagát, amiért ilyen tette engedte ragadtatni. A törvényszékhez felebbezést jelentett be, azt hívén, hogy a másod bíróság enyhébben fogja büntetni.

Ezóta temető-utcai lakásán tartózkodott s nem kapott sehol szolgálatot.

Buskomorságba esett s egész nap morfondirozott, hibáztatva önmagát, amiért egész életére kiható tettet vitt véghez. Környezete eleinte vigasztalni próbálta, azután mit sem törődtek vele, gondolván, hogy majd csak megvigasztalódik.

Peddig akkor talán már végzetes tétével foglalkozott.

Különösen tegnap volt lehangolt. Nem lehetett vele szóba állani s a hozzá intézett kérdésekre sem felelt.

Valahonnét szerzett egy revolvért s este 8 órakor senkinek sem szólva lefeküdt. Nehány óra múlva azonban kiszökött a szobából, de ezt már senkisémet vette észre.

Körülbelül éjjeli egy óra lehetett, mikor a lakosság egy lövés zajára felébredt.

Mindjárt rosszat sejtettek, különösen, mikor a Némethy Gábor szobája ajtaját nyitva, ágyát pedig üresen találták.

Kutatni kezdtek, de csak hajnal felé találták meg a padláson, vérbefagyva, átlótt halántékkal. A rémült lakosok, egyideig zavartan szaladgáltak szerte széjjel, aztán az élesztési kísérlethez fogtak, de már ekkor nem volt benne semmi élet, a teste is egészen kihült.

Azonnal hírt adtak a rendőrségnek, honnét Sarkadi József rendőrbiztos jelent meg a helyszínén és felvette az esetről a jegyzőkönyvet.

A szerencsétlen csizmadia legényt, ki magát ártatlannak tartván, nem tudott belenyugodni a földi igazságszolgáltatás szigorúságába, beszállították a hullaházba, hol ma fogják felboncolni.

Rokonait és ismerőseit is értesítették a tragédiáról.

EGYESÜLETEK.

M e g h i v ó.

A »Biharmegyei és Nagyvárad Nőegylet« választmányi tagjait és védhölgyeit van szerencsém a f. évi december hó 16. napján délután 3 órakor az Erzsébet leány-árvaház hivatalos helyiségében tartandó választmányi gyűlésre meghívni.

Nagyvárad, 1896. december 11.

Özv. báró Gerliczy Félixné,
elnöknő.

Meghívó. A nagyvárad kir. kath. Jogakadémia Olvasó- és Önképző-köre saját alaptörvényének gyarapítására 1896. évi december hó 13-án d. e. 11 órakor, a jogakadémia dísztermében felolvasást rendez, melyre czímetet és b. családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Belépő-díj személyenkint 30 kr.

Program: 1. Othello Szaldobágyon, monolog, szavalja Tátray Kálmán. 2. A mult büne (essay), írta és felolvassa Jakobi Andor. 3. Kurucz dalok, írta Krüger Aladár, felolvassa Nagy Endre. 4. Vergődés, elbeszélés, írta és felolvassa Moldoványi Gyula. 5. A rab asszony, Kiss Józsefől, szavalja Gara Ákos. 6. Képek a messze jövőből. (Nordau után), írta és felolvassa Kerényi K. Miklós.

A nagyvárad jogász ifjuság által holnap délelőtre rendezett matiné iránt általános érdeklődés mutatkozik. Éppen ez érdeklődésből kifolyólag, jegyek már ma is válthatók, a Fábri testvérek és Ungár Jenő kereskedésében.

A Réti Népkör második felolvasó ülése. Városunk e legfiatalabb virágzó olvasó-köre az unalmas téli estélyeken felolvasásokkal szórakoztatja s egyszersmind oktatja is a közönséget.

A második felolvasó estélyt holnap, azaz vasárnap fogják megtartani, melynek műsora a következő:

I. Ifj. Bezlánovits Nándor felolvasást tart az »1848—49-iki szabadságharc okai és előzményei és a márcziusi napok«-ról.

II. Ezután Dr. Vári Szabó Béla felolvassa Palágyi Lajosnak »Az aradi vértanúk« című költeményét.

A felolvasó estély este 6 órakor kezdődik s azon nem tagok is szívesen láttatnak.

I R O D A L O M.

Kossuth Lajos a világtörténelem ítélőszéke előtt. Ébresztő hangok XIV. könyve. Magyarország ezredéves ünnepélye alkalmával közli és a magyar nép figyelmébe ajánlja Zimándy Ignác. Ára 2 frt. Budapest Szent-Gellért nyomda. XVI és 368 lap, Kossuth Lajost — ítélőszék elé! Hát nem tudja a szerző, hogy róla csak hőskölteményt szabad írni, s hogy a történetnek le kell mondani szerepéről midőn az ő korához ér és Strauss meg Renan nagyobb dicsőségre a britika és történet szadában legendát kell írni arculcsapásul azoknak, kik már éltek és eszméltek a negyvenes években, de akiknek nem szabad szólni, mert akármilyen legyen az igazság, szebb az így, ahogy mi hisszük és akarjuk!!? Kossuth Lajost — ítélőszék elé! Hát nem tudja a szerző, hogy hazánkban csak a király fölött személyét (Veigelsberg a Hétkén) s az uralkodóházat, az ő vallását, a katolicizmust, de sőt a Megváltót, a Jézus Krisztust (Tristia, Goldstein Számi) szabad büntetlenül megtámadni, meggyalázni, de a történet bizonyos szereplőiről másképp mint a »fóhászszerű ima« hangján szólni sem szabad?! Hát 94. áprilisa óta sem tudja a szerző, mit értenek a hármás bérez és négy folyó hónapban a szabad véleménynyilvánítás alatt 3 hegy a sajtó szabadsága csak a szélső liberalizmus szabadsága?!

Valóban a kötet, amely előttünk fekszik, nem a munka önálló becse, mint inkább a tett merészsége, a tárgy érdekessége által kelt nagyobb figyelmet. A műnek csak harmad részét írta a szerző maga, azt a részt, amely nem Kossuth Lajosra vonatkozik, a liberalizmusról szólót; az első két harmadrész bő kivonat, sőt nagybárra teljesen átvett szemelvények sorozata Hőke Lajos, Asbóth János, * * * (Ábrányi Kornél) Kemény Zsigmond sőt (intéz e el vele a szabadság kritikusa ügyét ahogy tudja) Beksics Gusztáv, Széchenyi István a magyar

szabadságharcra vonatkozó emlékirataiból.* A közölt névsorból nyilvánvaló, hogy Zimándy Kossuthnak legszigorubb bírálót, Szemerét, Ponorit Thewrewk Józsefet meg sem szólaltja, hanem nagybárra igen mérsékelt és igazságszerető írókat vezet elénk s közöttük néhány országos tekintélyt, s így egyáltalán nem érthetjük sem a Magyarország animozitását, melylyel a könyvnek támad sem a Budapesti Hírlap bár igen tartózkodó hangon tartott ismertetését, mely szerint Zimándy összeszedte azon pomphleteket, amelyeket Kossuth ellen írtak, holott se Asbóthot, se B. Kemény Zsigmondot, se a legnagyobb magyart, se Ábrányit pomphlet írók közé sorolni nem lehet.

Akármily föltétlen elismeréssel adózunk is Kossuth lángelméje, fáradhatatlan tevékenysége, ragyogó szónoklata s ama büvölő hatás iránt, melyet egy emberöltőn át gyakorolt az egész magyar népre, s melyben véle kortársai között senki nem versenyezhetik: nagy ideje már, mindezek daczára, hogy történetet és ne mesét, se legendát írjunk róla, nagy ideje már, hogy amit eddig csak egyesek mertek tenni s a történetírás fölemlítse a negyvenes-ötvenes évek oly mozzanatát is, amelyről eddig a kivétes történetírók czélzatosan hallgattak. Könyvünk érdemeabban áll, hogy épen a mozzanatokra hívja föl a figyelmet. Ilyenek a többi közt: Kossuth épen nem őszinte eljárása miniszter-társaival szemben, szövetkezése még mint miniszternek a legszélsőbb elemekkel, terrorizáló eljárása a nagy Széchenyi iránt, de mindenek föltt az április 14-iki detronizáció legnagyobb hibája: az a példátlan terrorizmus, amelylyel a józan, a mérsékelt többségre az elvakult kisebbség határozatát ráerőszakolta: egyáltalán a forradalom másutt is megszokott eredeti büne: a zsarnokság, az elnyomás az eszközökben nem válogató erőszakosság és kétszínűség, amelyekről Horváth Mihály, Marczal Henrik, Gracza György jónak látják hallgatni s így az olvasóközönséget, kivált a fiatal olvasókat álmokba, mesékbe nevelik belé. Mindenféle más érdeken föltt áll az igazság; igaz szabadság igaz haladásnak mesék, legendák nem lehetnek alapjai. Mutassa ki a magyar történetírás, a legközelebbi mult története is, az ősöknek, a nagyoknak hibáikat is, tévedéseiket, büneiket, hogy az ifjuságot ne csak a mértéktelen dicsvágy, hanem az igaz, az erkölcs alapján fejlődő nagyság ambíciója vezérelje s hogy az ifjuság ne a tömeg, hanem lelkiismerete kedvében járjon. A hazának nem a legendairók az igazság hirdetői tesznek szolgálatot. A hazának az fog tenni szolgálatot, aki megtartja az ifjuságot, hogy becsülje ellenségét, ismerje meg önnönmagát és nemzetét; legyen méltányos és igazságos azok iránt, akik nincsenek vele egy véleményen. Akkor eltűnnék a magyar nemzet életéből az a kétszínűség, amely a nyilvánosság előtt a királyt hordja ajkain, magánkörökben pedig, mint a nemzet ellenségéről beszél, arról, kinek fején Sz. István koronája ragyog, ami minden őszinte becsületes lélekre oly demoralizáló hatást gyakorol, de arra se alkalmas, hogy az uralkodóház irántunk való bizalmát fokozza.

Ámde, ha a könyvnek azon érdemét, hogy a jelzett írók érdekes műveire irányozzák a figyelmet, ki is kell emelnünk, másrészt lehetetlen elhallgatnunk, hogy több logikai rendet szerettünk volna, különösen a szemelvények összeállításában tapasztalni; valamint, hogy a könyv második része, amely a liberalizmusról

* Midőn a Szabadság azért, amit ezek írtak Zimándy szidja, önkénytelenül is az a sejtelen ébred bennünk, hogy talán nem is látta Zimándy művét csak valamely pesti lap kritikájából puskázik.

s még néhány izmusról szól, meglehetősen felületességgel van meg írva s néhány rossz élezzel rászolgált. Másrészt borzasztó türelmetlenség és elfogultság jelének kell a Szabadság és a debreczeni újságok fürmedvényeit tartanunk, mintha csak a néppártól lenne szó. A debreczeniek még csak hagyják; hiszen az ápr. 14-iki eset is debreczeni »stikli« volt a »mégis hunczuta a némettel egyetemben; de a »Szabadság« a félhivatalos lap talán mégsem egészen »Ébresztő«!!! Utóvégre a legkormánypártibb katolikus is meg fogja sokallani a folytonos gúnyjelzőt, se gyűlölséget, mely az ilyen cikkekben minden iránt, ami katolikus, csak úgy árad. Ami pedig Zimándy könyvét illeti, arra nézve csak egyet tanácsolhatunk a kritikus urnak: olvassa el. Ábrányi, Széchenyi, B. Kemény Zsigmond, Mészáros Lázár talán mégsem néppárti írók!! Végül a néppártnak annyi köze sincs az egész könyvhez, mint p. o. a kormánypártnak Bokros váltóihoz vagy Korotnai csalásaihoz.

Dr. N. Gy.

SPORT.

Értesítés. A városligeti jégpálya m. t. közönségét arról óhajtom értesíteni, hogy az első jég el sem olvadt s azon már csütörtökön lehetett korecsolyázni. De miután a tó vize igen magas, a meleg napok folytán a jég nemcsak vékonyodott, de gyengült is: a jégpályát tömeges használatra nem bocsáthattam. Eltekintve a jelző lobogók kitevéséről, a pálya még akkor is jó jeget ad, mikor az utcán sár van. Távol-lakó korecsolyázóinkat tisztelettel arról értesitem, hogy a járda árnyékos oldalát nézzék meg. Ha ott kemény, vagy csak kissé fagyos a talaj: a Liget jege teljesen használható. Allandó jég délelőtt a pályáonál, de kényelmesebben délután a pénztárnál váltható. A korecsolya-ter első kellékét a jó és tartós jég képezvén, arra a tél utolsó napjaink teljes gondot fordítunk. A *Kalvária hegy, a tó partja és a fák által háromszorosán védett* jégpálya látogatóinak ez évben már két szoba nyújt enyhe levegőt. Ezenkívül minden lehető megteszünk arra nézve, hogy a Liget közönsége megelégedve távozzék. A széles oldali jégpályát hétköznapokon déli 12 órakor nyitjuk meg. Nagyváradon, 1896. december 10. *Rátkay József.*

Igazságszolgáltatás.

Két kofa a törvényszék előtt. Darai Sára és Lisztes Istvánné jónévű kofák álltak nagyváradai törvényszék előtt. Azzal voltak vádolva, hogy Bogáti Sándorné Darai Sárára rábizott néhány ruhaneműt és több apró tárgyat s e leányt addig biztatta Lisztes Istvánné, míg e tárgyakon megosztotta vele. A törvényszék ezért Lisztes Istvánnét egy havi fogházra, Darai Sárát pedig öt forint pénzbüntetésre ítélte. Az ítéletben mindnyájan megnyugodtak.

Megverte az apját. Demeter Péter a nyáron szőváltásba keveredett fiával Demeter Demjánnal. A dolog vége az lett, hogy a fiának ment az apjának és úgy megverte, hogy hetekig volt kénytelen az ágyban maradni. A törvényszék a vadállatias gyermeket, e bűntényeket három havai fogházra ítélte.

REGÉNY-CSARNOK.

Zsebed ki felebarátodat.

REGÉNY.

Írta: GÉRARDE D.

56

Iczig megörnyedt, habozóvá lett: szeméit figyelmesen Luczián arcára fügeszte, mintha a gondolatait akarná innen leolvasni, de egy kőszobornál sem sikerült volna rosszabbul.

— Tehát 100 forint, mondá Luczián a kinyitott íróasztala fiókjába nyulva; ha tetszik 50 forintot tüstént megkaphatsz s 50 forintot majd az elszámolásnál visszatartasz.

Gondosan simogatott egy összegyűrt bankjegyet.

— Nagyságos Uram, nem fog a szegény, öreg Iczig csalatkozni? mondá reszkető hangon a zsidó.

— Balga — kiáltá Luczián gúnyolódó nyíltsággal. — Nem látod, hogy mindkettőnkre közös a veszély? Te az én s én meg a te kezében vagyok.

Két perczezel azután egyedül volt már a szobában. Asztalához lépve valami ibolya illatot öntött zsebkendőjére, mert nagyon bágyadtnak érezte magát. Majd kihajolt az ablakon s szegény beteg thearózsáját nézte gyengédeden.

XVI.

Egész Verona déli pihenőjét tartá, mindenütt nagy csend, úgy az olaszok mind az osztrákok táborában, alig pár embert lehet látni, a kik ugyanis az őrséget képezik.

Nagy fényes teremben két férfit találunk mindenféle iratokkal elfoglalva.

— Fogadja el tanácsomat — szól az auditor — miért akarja éppen ma aláírni a szerződést, miért nem várja be a háború végét.

— Ez esetben Lucziának talán novemberig kellene várnia, hiszen még a háború felének sincs vége; részemről megmaradok a barátom mellett, egy negyed óra mulva jön a postás legény és vele el akarom küldeni az irásaimat mondá Kázmér, nagy léptekkel járva végig a fényes termet.

— Ön igen nyakas ember; itt volna a szeszfőzési jogról szóló szerződés, mely két ezer forintról van kiállítva, valami Majulik Iczig vette bérbe. De halja csak, Galicziában az ilyen jogokat sokkal jobban szokták fizetni, rendesen nyolcz—tíz ezer forinttal.

— A bér a szeszfőzési jogért úgy kétezer forintra rug s így az egész birtoknak az értéke körülbelül harminczhét ezer forintot tehet és Luczián mindazonáltal 12 ezer forintot ajánl fel nekem. Hol van a szerződés?

Ott volt az auditor előtt az íróasztalon, Luczián küldte Kázmérnak, azon ajánlattal, hogy 12 ezer frt fejében mondjon le jogairól Luczián javára a vonvasulki birtokot illetőleg.

— Gondolja meg még egyszer jól az egészet — figyelmezteté az auditor Kázmért. Beszédét közbeszólitotta Lohonczy, egy fiatal hadnagy belépése.

— Éppen jókor jössz, barátom, légy szives itt most mint tanu szerepelni.

— De hiszen két tanura van szükségünk.

— Kázmér azonnal felkérte Lohonczit, hogy hozzon még valakit második tanunak, a mit az meg is tett; rövid idő mulva visszatér egy öreg kopaszfejú századossal és egy fiatal hadnaggyal.

— Ime hozok kettőt is, válogathatsz — szól Lohonczi belépve.

— Végezünk tehát gyorsan — szól most Kázmér — a penna?

Az auditor még mindig iparkodott lebeszélni Kázmért tervéről, de hiába; már belépett a posta legény is.

— Minek halogatjuk a dolgot — sürgeté őket Kázmér — engem nem tántorit el senki szándékomtól, no meg aztán Luczián testvérem és így teljesen megbízhatom benne, kérem a postát auditor úr!

Az auditor odanyújtotta Kázmérnak a postát, a ki csakhamar alá is írta a szerződést, utána a két tanu és így elkészítve és becsomagolva átadta a posta legénynek.

Öt perc után teljes csend uralkodott a nagy teremben, az auditor egy karszékben elaludt, Kázmér pedig ott pihent egy ottománon.

Egy negyed óra mulhatott el így, midőn egyszerre minden oldalról zaj és lármá hallatszott, a következő pillanatban már berontott a terembe porosan s kiúzva egy tiszt e szavakkal: — Béke béke!

Rövid idő alatt megtelt az egész terem emberekkel.

Az utcák csakhamar megleveledtek, az emberek ölekeztek, sirtak örömben, a harangok megkondultak. Minden utca szegleten lehetett olvasni falragaszokon a távirati tudósítást a békéről.

— Béke! — kiáltott fel Kázmér csalódással — hol vannak az én babéram? — Külön-

féle érzelmek töltötték el szívet, első gondolatja Xéniára irányult, hogy jelenhetik most meg előtte az utért s várt sikerek nélkül; hol vannak az álmodott babérok?

(Folyt. köv.)

TA VIR A T O K.

A Pósa-asztal Jókai-estélye.

Budapest, decz. 11. (Saját tud. táv.)

A fővárosban fennálló Pósa-asztal Jókai tiszteletére igazi magyaros estélyt rendezett a Drechsler-féle vendéglőben, melyen az írók, művészek és hírlapírók csaknem teljes számban jelen voltak. Jókai sallangos szerszámu lovak által vont kocsin érkezett a lakoma színhelyére. A magyar fogatot cziprán öltözött csikós-legény hajtotta s Jókai oldalán Pósa és Rákosi Viktor foglalt helyet a kocsiban. A magyaros lakomát nemzeti ruhába öltözött menyecskék szolgálták fel virágos tányérokban, a kést cifra nyelű piros bicska helyettesítette s a vendégek igazi makrapipából eregették a jó magyar dohány füstjét. Pósa lángoló szavakkal ünnepelte Jókait. A Pósa-asztal főszabálya: — ugymond — tiszteld, és szeresd apádat: Jókai Mórt (Viharos taps!) Ezután felolvasta Jókaihoz írt költeményeit, melyet frenetikus tetszéssel fogadtak. Jókai szikrázó humorral felelt. Elbeszélte, hogy négy írói nemzedék közt élte le életét, de igazi jó pajtásait csak most fedezte fel. A Nemzeti Salon-urakból álló zenekara Szép Aladár vezetése alatt a Rákóczyt huzta tuss gyanánt, Jókai ragyogó tószájára. Jókai fülebe huzta kedvencz dalait és maga is énekelt. A társaság tagjai közt érdemrendekül kostököket osztottak szét. A jelen volt fényes társaság éjfél után oszlott el.

Trautmannsdorf herczeg haldoklik.

Récs, decz. 11. (Saját tudósítónk távirata.)

Trautmannsdorf herczeg, az osztrák urakházának elnöke végső perczeit éli, halálát minden pillanatban várják.

Nelidov nagykövet bécsi utja.

Budapest, decz. 11. (Saját tud. távirata.)

A »Daily News« jelenti Londonból, hogy Nelidov konstantinápolyi orosz követ legközelebb Bécsben előterjesztést tesz Goluchovszky külügyminiszternek Oroszország keleti reformtervezete ügyében. Az előterjesztés a czár egyenes kívánságára történik, mert az nagy súlyt fektet arra, hogy a Keleten teendő lépések királyunk helyeslésével találkozzanak.

KÖZGAZDASÁG.

A »Kárpáti Lapokban« olvassuk a szövetekezésről a következő sorokat: »Köztudomásu, hogy népünk pénzzükségletét uzsorapénzzel fedezi, legtöbbször a kamatokat sem képes fizetni s az uzsora praxis sem a hitelezők a lejáratkor kötvény ujtással élnek, melynél a ki nem fizetett kamatok, már tökéleg szerepelnek. és ha még rossz termő évek vannak közben, 3—4 év alatt ily hitelmanipulációval a parasztbirtok melyből 2, 3, 4, sokszor több családtag is élt és a mely, normalis viszonyok között talán 4—500 frtot ért meg, 50—100 forintot öke és uzsorakamatért dobra kerül, magok a régi gazdák pedig földönfutókká lesznek. Az ily eset után az életfentartás rettentő küzdelmeiben sokszor Istent, vallást elfelejt, elhanyagol ez a nép és lesz belőle a társadalmi rendnek irgalmat nem ismerő ellensége: egyszóval testileg és lelkileg tönkre megy.

Hiszzen ily körülmények közt égetően szükséges a tevékenység és bizonyára maga me-

gyés főpásztorunk, aki e viszonyokat jól ismeri, a szövetkezeti eszme terjedését kétségkívül érdeklő figyelemmel kíséri. Ez a tudat pedig már maga is arra serkentethetné szegény népünk vezetőit, hogy a hitel, avagy a fogyasztási szövetkezeteket népünk körébe bevezessék, egy azt az anyagi elzüléstől megóva, nekik jobb sorsot biztosítsanak, mert sokféle kötelmek buzóg teljesítésére küldtünk.

Az összes politikai pártok bevallott programjokba foglalták a szövetkezeti ügyet. Magyarország az egész közvélemény megmozdult, munkára készülnek e téren mindenféle oly társadalmi rétegek is, melyek ettől idáig idegenkedtek. Ebből látjuk, hogy elérkezett az az idő, a midőn nem a pusztában hangzó szó ezek kiáltása, a kik kérik és ma már követelik a jelszót, hogy: »törődjete a néppel!«

Erdélyi aranybányászat. Lapunk hírdetési rovatában közöljük a »Fortuna« aranybánya részvénytársaság hírdetését, melyre felhívjuk itt is olvasóink figyelmét. A társaság alapítói a lehető legnagyobb ovatossággal és körültekintéssel oldották meg feladatukat, midőn megszerzték a Szent Endre nevű bányát, mely a mellett, hogy aranyban gazdag, egyszersmind nagyobb mennyiségű zuzóérczet is tartalmaz. E bányában három egész esztendeig folytak a feltárási munkálatok, s 60,000 frtot meghaladó kiadásokat tettek a vállalkozók, hogy a bányát teljesen feltárják és átvizsgálják. Ezen munkálatok eredménye a lehető legkedvezőbb. Remélni lehet, hogy e bánya, mely most már kellő üzemtökével és berendezéssel is fel lesz szerelve, rövid idő alatt Európa legjövedelmezőbb aranybányái mellé fog sorakozni. Mint a lapunk mai számában közölt hírdetésből kitűnik, a részvényeknek csak a felét bocsátják aláírásra, míg a másik felét az igazgatóság és az alapítók maguknak tartják meg. A részvények névértéken, 25 koronájával bocsáttnak ki és így a kevésbbé vagyonosnak is módjában van egy jövedelmezőnek ígérkező vállalatban részt

venni. Az aláírás december hó 12-ikétől 20-ikáig lesz és az aláírt összegek postautalványon is beküldhetők a hírdetésben megjelölt helyre. A további feltételek az aláírási felhívásból tudhatók meg.

Terménytőzsde.

Budapest, decz. 11.

B u z a	őszre, lácskai	8.05
	őszre, északi	8.07
	október-novemberre, bácskai	6.74
	okt.-nov.-re északi	6.76
R o z s	őszre bácskai	5.70
	őszre, északi	5.10
T e n g e r i,	okt.-nov.-re, bácskai	3.97
	okt.-nov.-re, északi	3.96
R e d c z e	október-novemberre, bácskai	11.20
	okt.-nov.-re, északi	11.30

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. decz. 11-én.

Magyar aranyjárdék 4%	122.—
Magyar koronajárdék	99.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	122.15
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.50
Italméresi jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	151.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	136.50
Oszták járadék papírban	101.—
Oszták járadék ezüstben	101.—
Oszták járadék aranyban	122.50
Oszták korona járadék	100.75
1860. oszták államsorsjegyek	145.—
Oszták magyar bankrészvény	935.—
Magyar hitelbank részvény	407.75
Oszták hitelintézeti részvény	368.—
Oszták-magyar államvasuti részvény	336.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.50
Német birodalmi márka	58.85
London vista	119.85
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.76

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Erődi H. cukrászata
Nagyvárad, fő-utca.

Elvállal és pontosan teljesít, úgy helyben, mint vidéki mindenféle szakmájába vágó megrendeléseket

mérsékelt árak mellett.

Vidéki rendelések gondos csomagolás és pontos szétküldés következtében rendszeresen és sértetlen állapotban érkeznek. Ugyanott mindenféle

karácsonyfára való

habcsukorkákat

és más diszeket valamint

disz-bonbonierek

mérsékelt áron kaphatók.

294-6-10

Kiadó raktárhelyiségek.

A »Zöldfa szálloda« udvarán két raktárhelyiség 1897. év február 1-től

kiadó.

Értekezhetni Czeglédy Sándorral.

303-2-0

Karácsonyra!

Van szerencsénk a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlani

Karácsonyfára való diszek rendkívül nagy választékban

legolcsóbb árakon.

Legfinomabb *bonbonok, csukorkák* mindig friss minőségben.

A közelgő karácsonyi ünnepekre *Bonbonierek, kassetták* eredeti árakon. *Gyümölcs-kenyér* friss minőségben. *Alacs, Dobos, Mokka, Vecsera, Pischinger* tortákat a nagyérdemű közönségnek legjobban ajánljuk.

Postai szétküldést pontosan eszközöl

Alacs és Ritter

300-3-14

cukrászdája.

Fodor Lajos

Nagyváradon, Korona-utca (Saját ház.)

Van szerencsém ajánlani saját készítményű

fedeles, fedetlen. pasquet, amerikai és női hajtó kocsijaimat

a fővárosi legújabb izlésnek teljesen megfelelő kiállításban *natur* vagy *festetten*. Esetleg külön megrendelésre is készítek. Az árak a lehető legszolidabbak.

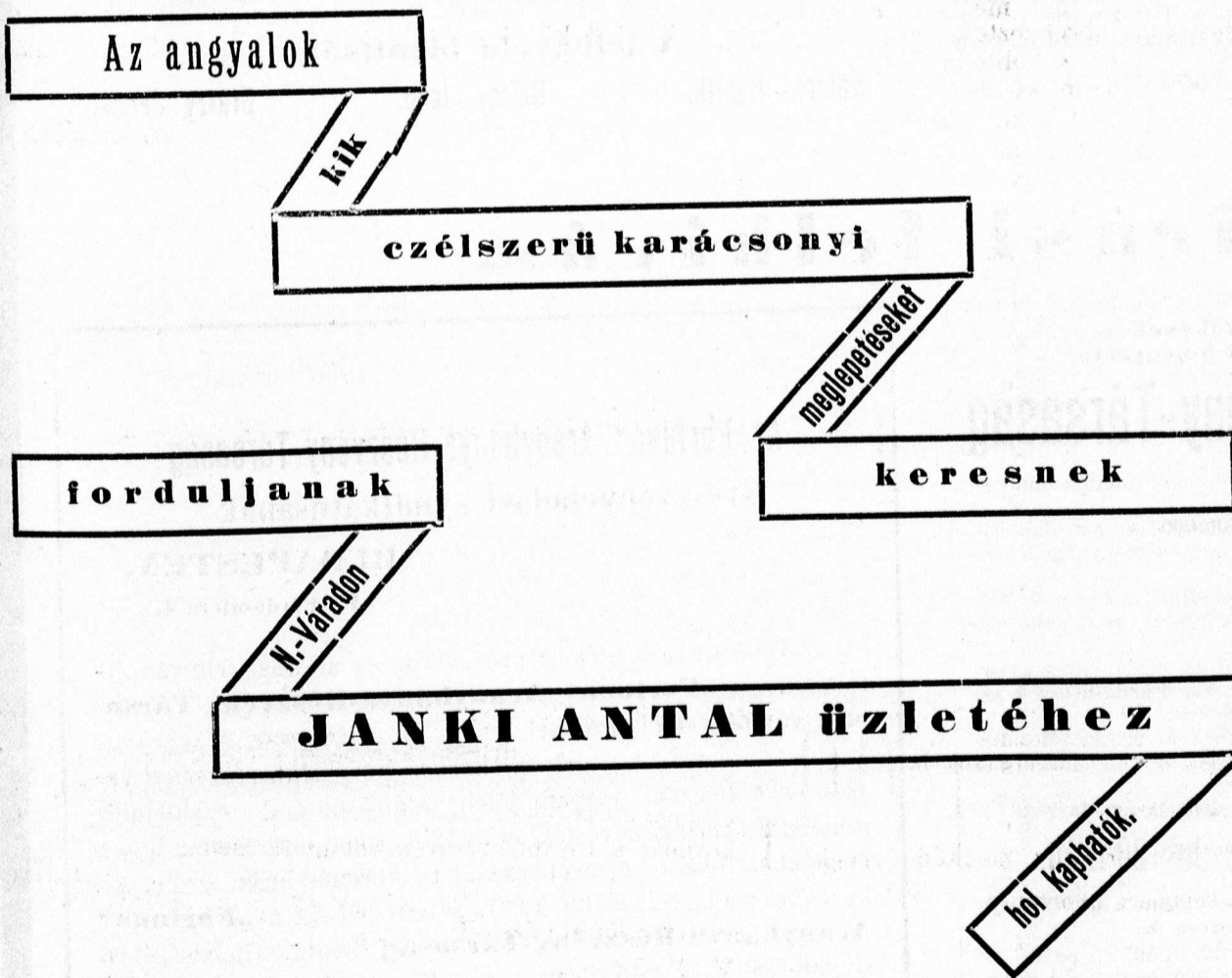
Ugyszintén mindennemű kocsijavításokat gyorsan, pontosan és a legjutányosabb árban eszközölök.

Kedvező idő esetén a nagyvásár tartama alatt pedig *Nagy-Sándor utca szegletén* fogom **uj kocsiaimat** kiállítani.

kiváló tisztelettel

305 1-3

FODOR LAJOS,
kovácsmester.

Karácsonyfa diszítések, felszerelések, cukor és csokoládé alakok; csukrozott és déli gyümölcsök, befőztek; Thea sütemények, rum, thea, likőr, kül- és belföldi borok minden minőségben, pezsgők, Cognacok, melyek közül különösen a nagyvárad franczia Cognacgyár készítménye érdemel nagy pártolást, miután a millenniumi kiállításban a legnagyobb kitüntetésben részesült. Olajban conservált, füstölt és páczolt halak; kassai és prágai sonka, debreczeni szalona és kolbász félék; diszmű kosarak és gyermekkocsik. Ditmár-féle lámpák, csillárok és ampolnák. 301 1-5

„FORTUNA“ Aranybánya-Részvény-Társaság.

PROSPECTUS.

„Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság cég alatt ez évi novem. hónap 19-én Tokai Nagy Lajos kir. közjegyző közbenjöttével és hivatalos helyiségében

2,000.000 korona teljesen befizetett részvénytőkével

részvénytársaság alakult, melynek célját az erdélyi részli elhanyagolt aranybánya-ipar fellendítése képezi, első sorban pedig a Szent-Endre nevű aranybánya megvétele és kiaknázása.

Erdélyben kétezer esztendő óta foglalkoznak az emberek aranybányászattal s egész nagy vidék kizárólag abból él. Ennek dacára a bányászat a leghihetlenebb módon primitív. Egy bányának sincs üzemi tőkéje, egynek sincsenek gépei, a zuzó-malmok pedig oly tökéletlenek, hogy a kőben levő aranyat több mint a fele veszendőbe megy.

S ez eljárás mellett is több mint 14 métermázsza aranyat produkál három millió korona értékben az a kicsiben való bányászkodás, melyet apró emberek, iparosok, parasztek tartanak fenn. Csak néhány bánya van erősebb, még pedig külföldi kezében. E külföldiek, nem ismerve a viszonyokat, néhány gyengébb bányát vásároltak össze s ennek dacára is nagy jövedelmeket értek el, 20—30 százalékot osztottak föl, sőt annál többet.

Ideje, hogy a hazai tőke czekekkel a bányákkal foglalkozzék, sőt kötelessége, mely kötelességnek teljesítése nagy anyagi hasznot is biztosít.

A társaság, mely az imént megalakult, a Szent-Endre-bánya megvételeére szerződést kötött, s első sorban ezt a bányát szándékozik üzembe venni. E bánya Bucsum községben fekszik, Abrudbánya város közvetlen közelében. Tőzsomszédos a Szent-Endre bányával a Concordia-bánya, mely több millió forint értékű aranyat adott. A Concordia-bánya részvényesei jobbra vidékbeli parasztemberek, üzletkijük nincs, mert a nyert aranyon minden héten elosztottnak s gépeik sincsenek mégis husz esztendőn keresztül évente 400—600.000 koronát osztottak egymás között tiszta haszon gyanánt.

A Szent-Endre bányában ugyanazon aranyerek jönnek elő, melyek a Concordiában, s az új társulat megfelelő üzletkijével és a legújabb rendszerű zuzó-malmokkal fogja folytatni az üzemet.

Nyolc aranyér fel van már a Szent-Endre bányában tárva, mind olyanok, melyek a Concordiában is ismeretesek, s melyek emitt is aranyban gazdagok, s ugyanolyan aranyminységet fognak adni, mint a Concordia.

E bánya fölül St. Ludwig Rainer bécsi ismert szakértő és volt aranybánya-igazgató, ki azt kétszer is megvizsgálta, következő nyilatkozatot teszi:

„Az V-ik telérről jelentésbenm bevezetett s általam sajátkezűleg leszedett anyag 23 gr. finom aranyat adott egy tonnára, melyből 17-4 gr. foncsorítható arany volt 28-53 frt értékben, 5-6 gr. pedig kötött állapotban levő arany 8-40 frt értékben. Gyakorlatban ebből 70% azaz 25-85 frt érték lesz kinyerhető.“

Ugyancsak ő a következőket írja:
„Tőkével rendelkező és észszerűen vezetett bányavállalatok számára Erdély rendkívül hálás talaj, csak érteni kell bevértü türelemmel a kedvező pillanatot, s adandó alkalommal gyorsan cselekedni... Azon szilárd meggyőződéssel zárom jelentésemet, hogy a Szt-Endre bánya rövid idő alatt az ország nagy és jövedelmes bányavállalatai közé méltán lesz sorolható.“

A bánya öt közép bányatárból áll s több mint 75,000 m² méter felülettel bír, úgy, hogy sok esztendőre elegendő zuzóanyagot bír szállítani

A „Fortuna“ részvénytársulat 2,000,000 korona alaptőkével alaült meg, úgy, hogy elegendő üzleti tőke álljon rendelkezésére és a szükséges gépek, zuzó-malmok a legjobb rendszer szerint megépíthetők legyenek. Az alakuló közgyűlésen az alulírott igazgatóság és felügyelő-bizottság választott meg.

B zuzó-malmok úgy lesznek berendezve, hogy naponta 80 tonna ércet dolgozzanak fel.

A művelet mellett a társulatnak rendkívül fényes prosperálás ígérkezik. A minden kétséget kizáró fenti adatokra támaszkodva, a várandó haszon a következő számtételeket mutatja:

Egy tonna érc átlag 51 korona 70 fillér
értékű aranyat ad, vagyis 80 tonna érc 4136 korona — fillér
értékű aranyat.

Tonnánkénti költség (az összes kiadások betudásával)

12 korona = 960 korona — fillér
Marad naponta 3176 korona — fillér

Ez kitesz 350 munkanapon át (az üzem folytonos) kerek 1.111,600 koronát.

E számításnál azonban csak a zuzóércben található arany vétetett tekintetbe; mind a mellett úgy a Szent-Endre bányában, mint a tőzsomszédos Concordiában tömördek szabadarany fordul elő. Ha tehát ennek értékét a fenti összegnek csak 25%-ával számítjuk, vagyis 277,900 koronával, akkor is mindezek szerint 1.381,500 koronányi évi tiszta haszon mutatkozik.

A nyerendő porarany e számításban szintén nem vétetett tekintetbe. Ennek értéke is emelni fogja a fenti összeget 8—10%-kal. Ha tehát a várandó évenkénti tiszta hasznot

1,200.000 koronára

teszszük, úgy ez szigoruan szolid alapon nyugszik, minden előre nem látottak tekintetbevétele mellett. Ezek szerint minden kétséget kizáróan a részvénytőkének 60%-nyi jövedelmezősége tökéletesen biztosítva mutatkozik.

A „Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság az alakuló közgyűlésen elfogadott alapszabályok szerint 2,000,000 korona teljesen befizetett alaptőkével, egyelőre 30 évi időtartamra alakult meg. E 2,000,000 korona részvénytőke felosztatik 80,000 darab 25 korona névértékű részvényre.

Az osztalék felosztása, valamint a társaság nyilvános tanácskozásai minden négy hónapban történnek és az eredmény az összes magyar, osztrák és németországi nagy lapokban fog közzétettni.

Az igazgatóság:

Hg. Batthyány-Strattman Ödön, Böer Béla, Gr. Festetics Géza,
elnök. Abrudbánya polgármestere.
Gr. Berchtold Miklós, Hammond Eduárd P. T., Langermann James W. S.,
az északamerikai Egyesült-Államok vott főkonzulja. San-Franciskóból

A felügyelő bizottság:

Kálnoki Henrik, Hoitsy Jenő, Grátzy János,
elnök.

Aláírási felhívás.

E prospektus alapján alólírott syndikátus az ez évi november 19-én 2,000.000 korona teljesen befizetett részvénytőkével megalakult és a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszéknél bejegyzett

„Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság

40,000 drb 25 korona névértékű részvényre ezennel aláírási felhívást bocsátanak ki.

A „Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság 2,000.000 korona alaptőkével egyelőre 30 évi időtartamra alakult meg. E 2,000.000 korona részvénytőke felosztatik 80,000 darab 25 korona névértékű részvényre.

A részvényeket 25 koronájával = 12 frt 50 kr. bocsátjuk a közönség rendelkezésére, hogy így kevésbbé vagyonos közönség is részt vehessen ezen nyereségteljes vállalatban.

A Szent-Endre bányából származó aranytartalmu kövek példányai a „Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság irodájában Budapest, V., Fűrdő-utca 4. sz. a hivatalos órák alatt d. e. 9—1-ig és d. u. 3—6-ig megtekinthetők.

A részvénytársaság 80.000 darab részvényéből részben az igazgatóság, éshben pedig az alólírottak által képviselt syndikátus 40,000 drbot egyelőre maguknak tartanak meg.

Az aláírások a „Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság részvényeire f. évi december hó 12-től bezárólag december hó 20-ikán

tartanak. Aláírási bejelentéseket és be zetéseket elfogad a „Fortuna“ Aranybánya Részvénytársaság irodája: Budapest, V., Fűrdő-utca 4.

Az aláírásnál minden aláírt 25 korona = 12 frt 50 kr. névértékű részvényre 12 korona = 6 frt fizetendő le. A többi 6 frt 50 kr. egy hónappal később, vagyis 1897. január 15-éig teljesítendő. Az aláírók jogosítva vannak azonban az egész részvényösszeget is azonnal lefizetni, mely esetben a végleges részvények is megjelenésük után azonnal kiszolgáltatóknak.

Magától értetődik, hogy az alulírottak által képviselt syndikátus fentartja magának azt a jogot, hogy az aláírásokat a jegyzesek mérve szerint leszállítsa. A jegyzésekre esetleg jutó részvények mennyiségét lehetőleg gyorsan fogja az aláírókkal közölni.

Budapest, 1896. december hónapban,

A „Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság syndikátusa.

1896. december

A „Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság részvényeladási syndikátusának

BUDAPESTEN,
V., Fűrdő-utca 4.

Alólírott a mellékelt prospektus és aláírási felhívás értelmében a „Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság részvényeiből ezennel drb, azaz drb 25 korona névértékű részvényt veszek és kötelezem magam jelen aláírásommal egyidejűleg minden 25 korona névérték után 12 koronát, összesen koronát a további részvényenkint 13 koronát, azaz koronát, pedig legkésőbb 1897. január 15-éig a „Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság hivatalos helyiségében (Budapest, V., Fűrdő-utca 4. sz.) készpénzben lefizetni.

Aláírás:

Czím:

Ez a levél kellelőleg kitöltve és aláírva „Fortuna“ Aranybánya-Részvény-Társaság címére (Budapest, V., Fűrdő-utca 4. sz.) beküldendő,